

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Рівненський слідчий ізолятор»
21.06.2023**

м. Київ, 2023

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НППМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.06.2023 групою НППМ здійснено відвідування державної установи «Рівненський слідчий ізолятор» (далі – СІЗО, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НППМ:

Корнійчук Олександр Васильович, представник Уповноваженого у Рівненській області;

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НППМ);

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Третяк Юлія Віталіївна, представник громадської організації;

Черкез Вероніка Олександрівна, представник громадської організації.

Установа знаходиться за адресою: місто Рівне, вулиця Дворецька, 161.

Керівництво установи:

Каламбет Володимир Олександрович, начальник СІЗО (на посаді з 2021 року);

Штатна чисельність СІЗО складається із 165 посад (загальний некомплект станом на 13.06.2023 – 12 посад, що складає 7,3%).

Установа розрахована на перебування 392 осіб. У день відвідування у СІЗО перебувало 317 осіб, з них:

ув'язнених – 228 осіб (серед них – 18 жінок та 8 іноземних громадян);

обмеження волі та арешт – 4 особи;

засуджених – 85 осіб, з них:

засуджених до довічного позбавлення волі – 19 осіб;

засуджених, які залишені для виконання робіт з господарському обслуговуванню – 12 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

6 – осіб схильних до самогубства;

5 – осіб схильних до злісної непокори вимогам адміністрації;

4 – особи схильні до нападу на персонал установи;

2 – особи схильні до скоєння втечі;

1 – особа схильна до самоушкодження.

Групою НПМ проведено опитування 124 осіб, з яких – 19 засуджених до довічного позбавлення волі та 8 ув'язнених жінок.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснено 07.12.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення та недоліки:

утримування осіб, які вперше притягнуті до кримінальної відповідальності, разом з особами, які раніше притягались до кримінальної відповідальності;

порушення права на приватність через розташування ліжок впритул одне до одного;

відсутність припливно-витяжної вентиляції у камерних приміщеннях; несправність сантехнічного обладнання у камерних приміщеннях; незабезпечення температурного режиму в камерах через несправність опалювальної системи;

прогулянкові дворики потребували проведення ремонтних робіт.

Рекомендації надані за результатом попереднього відвідування були виконані частково, а саме:

проведено ремонтні роботи у прогулянкових двориках (фото 1, 2);

проведено косметичний ремонт в спальних приміщеннях засуджених, які залишені для виконання робіт з господарського обслуговування, приміщеннях збірного відділення та приміщення бібліотеки.

II. Факти, виявлені під час відвідування

Захист від катування та інші форми жорстокого поводження (стаття 5 Загальна декларація прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Частиною 2 статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (далі – Закон) визначено, що основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є роздільне тримання їх у порядку, передбаченому статтею 8 Закону.

Однак, вищевказані вимоги Закону службовими особами СІЗО не дотримуються.

Так, під час вивчення камерних карт утримуваних осіб встановлено, що всупереч вимогам частини 2 статті 8 Закону у камерному приміщенні № 73 особи, які вперше притягнуті до кримінальної відповідальності, тримаються разом із особами, які раніше притягувались до кримінальної відповідальності.

2. Частиною 1 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) передбачено, що норма жилої площі на одного засудженого не може бути менше 4 м².

В той же час, на момент відвідування СІЗО у камерному приміщенні № 23, де утримуються 7 засуджених до довічного позбавлення волі, згідно із наданого

адміністрацією «Акту вимірювання житлової площі приміщень», загальна площа цього камерного приміщення складала 18,3 м², тобто площа складає 2,6 м² на одну особу.

Також, порушення норми площі було встановлено у камерному приміщенні № 29, в якому утримуються засуджені до довічного позбавлення волі, де площа на одну особу складає 2,9 м².

У пункті 13 сьомої загальної доповіді [СРТ/Inf(97)10] Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню (далі – КЗК) зазначено, що проблема із переповненими камерами призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує виправлення.

Окрім цього, вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справах «Яковенко проти України» (Yakovenko v. Ukraine) (заява № 15825/06 від 26.04.2006) та «Кулік проти України» (Kulik v. Ukraine) (заява № 34515/04 від 04.09.2004), зазначено неналежні умови утримування в місцях несвободи, а саме відсутності особистої простору у камерних приміщеннях.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з матеріально-побутовими умовами порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

3. У камерних приміщеннях та лазні СІЗО порушується стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що забезпечує право на повагу до приватного і сімейного життя.

Так, санвузли більшості камерних приміщень не містять перегородок, які дозволяють усамітнитись (фото 3, 4), що передбачено вимогам правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП), у зв'язку з чим засуджені та ув'язнені завішують прохід до санвузла простирадлами.

Ліжка у деяких камерних приміщеннях розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує засудженим та ув'язненим особистого простору, що передбачено правилом 18.1 ЄПП та пунктом 1 главою 2 розділом II Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО) (фото 5).

У приміщенні лазні установи також не дотримується право на приватність. Так, порушується вимога правила 19.3 ЄПП через відсутність шторок та душових перегородок достатніх для усамітнення ув'язнених та засуджених (фото 6).

4. Ув'язненим та засудженим не забезпечуються в повному обсязі матеріально-побутові умови, що відповідають правилам санітарії та гігієни, відповідно до вимог статті 11 Закону, статті 115 КВК та розділу IX глави 3 пункту 2 ПВР СІЗО.

Так, у більшості камерних приміщень корпусу № 1 брудно, наявний неприємний запах, значна захаращеність сумками та особистими речами, підлога та санвузли брудні.

У порушення вимог пункту 8.13.5 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення СІЗО), камерні приміщення не забезпечені бачками з питною водою, ув'язнені та засуджені змушені вживати воду з централізованого водогону.

5. Лазне-пральне обслуговування ув'язнених та засуджених здійснюється із порушенням вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про ЛПО).

Так, у лазні для засуджених, які залишені для робіт із господарського обслуговування, відсутні прогумований килимок, водорозбірний кран для гарячої та холодної води, що передбачено пунктами 2.6.2 та 2.13.3 Положення про ЛПО.

Також у приміщенні пральні брудні та чисті речі накопичуються і зберігаються разом на підлозі (фото 7, 8) та не містять написів «Чиста білизна» чи «Брудна білизна», що є порушенням пункту 3.17.1 Положення про ЛПО.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

6. У деяких камерних приміщеннях не забезпечується доступ до свіжого повітря, що є порушенням вимог правила 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями.

Так, у камерних приміщеннях, де утримуються жінки, штучна система вентиляції не працює, а металеві ґрати через свою конструкцію не дозволяють повністю відкрити вікно (фото 9). Заходи безпеки для певних категорій утримуваних осіб доцільно вживати, але не повинні позбавляти останніх доступу до свіжого повітря.

КЗК у пункті 30 одинадцятої загальної доповіді [СРТ/Іnf (2001) 16] зазначає, що повітря необхідне для життя, право на яке має кожний ув'язнений та засуджений. Відсутність доступу до повітря створює умови, сприятливі для поширення різних хвороб.

7. Всупереч вимог частини 4 статті 32 Кодексу цивільного захисту України та Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту,

виключення таких споруд із фонду та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138, в установі відсутнє повноцінне укриття для захисту в особливий період.

Таким чином, ув'язнені та засуджені, які утримуються у СІЗО разом із персоналом, піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними під час повітряної тривоги, обумовленої військовою агресією РФ проти України.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 25 Загальна декларація прав людини, стаття 49 Конституції України).

8. Під час проведення конфіденційного спілкування до групи НПМ зверталися переважно ув'язнені та засуджені, які скаржилися на бездіяльність медичних працівників та ігнорування виказаних ними скарг на здоров'я, зокрема на те, що вони тривалий час не можуть потрапити на прийом до медичних працівників.

Зазначене свідчить про неналежну взаємодію медичних працівників Рівненської міської медичної частини філії державної установи «Центру охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби» у Рівненській області та працівниками установи, що не забезпечує надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

III. Рекомендації

Державній установі «Рівненський слідчий ізолятор»:

1. Опрацювати питання щодо дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одного засудженого згідно вимогам частини 1 статті 115 КВК;
2. Вжити заходів, щодо створення належних умов для реалізації права ув'язнених і засуджених на приватність та особистий простір, що передбачено правилами 18.1 та 19.3 ЄПП;
3. Провести ремонтні роботи у лазні для засуджених, які залишені для роботи з господарського обслуговування;
4. Опрацювати питання щодо доступу до свіжого повітря;
5. Опрацювати питання щодо належного облаштування та функціонування укриття для захисту в особливий період;
6. Переглянути практику взаємодії медичних працівників та працівників установи щодо надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам;
7. Переглянути практику щодо утримування осіб, які вперше притягнуті до кримінальної відповідальності, окремо від осіб, які раніше притягались до кримінальної відповідальності;
8. Організувати дотримання правил санітарії та гігієни в камерних приміщеннях для ув'язнених та засуджених;

9. Опрацювати питання щодо встановлення бачків з питною водою у камерних приміщеннях відповідно до вимог пункту 8.13.5 Норм забезпечення СІЗО;

10. Забезпечити роздільне накопичення брудної та чистої білизни у пральні СІЗО.

До звіту додаються: Фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу інспектування
об'єктів контролю в правоохоронних, судових
органах та військових формувань
Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

 Павло ПОТАПОВИЧ

Фотоматеріали до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

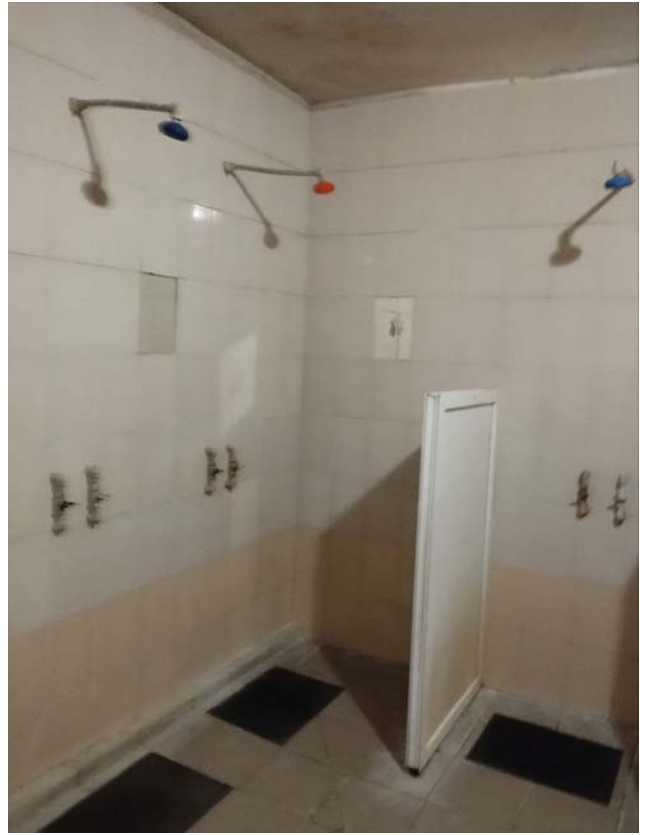
Фото 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Φοτο 7

Φοτο 8

Φοτο 9

